

کلیدواژه: دعا، مشکلات، گرفتاری.

پرسش: برای شخصی، مشکلات فراوانی ایجاد می‌شود و آرامش ندارد و در هر مسئله‌ای مشکلات زیادی برایش ایجاد می‌شود و هر چه دعا می‌کند، فایده‌ای ندارد؛ بلکه بدتر می‌شود و بهتر نمی‌شود؟ راه‌حل چیست؟

پاسخ: دعا کردن شرایط خاصی دارد که رعایت برخی از آن‌ها در استجاب دعا لازم و ضروری است. این‌که بعضی دعاها تاکنون مستجاب نشده، ممکن است به این جهت باشد که شرایط دعا، رعایت نشده است، یا این‌که به مصلحت شما نبوده و خداوند مصلحت شما را در نظر گرفته است و علاوه بر دعا، خود انسان نیز باید برای رفع مشکلاتش، تلاش و کوشش جدی نماید. بنابراین هرگاه دعایتان مستجاب شد، دچار عجب و غرور نشوید و شکر و حمد خداوند را به جای آورید و بعد از استجاب دعا، ترک دعا نکنید؛ و اگر دعایتان مستجاب نشد، از رحمت خدا مأیوس نشوید، دست از دعا برندارید و به تقدیر الهی راضی باشید تا همان رضای تو، باعث اجابت دعا شود؛ و این‌که لحظه‌ای دست از تلاش و کار و کوشش در کارهایتان، برای بهبود وضع زندگی‌تان برندارید، امید است که خداوند، مشکلات شما را و دعاها را آن‌چنان‌که مصلحت شماست، برآورده سازد.

فهرست مندرجات

- ۱ - اهمیت دعا
- ۲ - علت مبتلا شدن به مشکلات
- ۳ - امتحان الهی در مشکلات
 - ۳.۱ - حدیثی از امام صادق
 - ۳.۲ - علت شدت ابتلای بندگان خاص
- ۴ - شرایط استجاب دعا
 - ۴.۱ - معرفت
 - ۴.۱.۱ - حدیثی از امام جعفر صادق
 - ۴.۲ - عمل به مقتضای معرفت
 - ۵ - شرایط دیگر
- ۶ - ادله عدم استجاب دعا
 - ۶.۱ - به مصلحت نبودن
 - ۶.۲ - گناه کردن
 - ۶.۲.۱ - حدیثی از امام باقر
- ۷ - نتیجه بحث
- ۸ - راهکارهایی عملی
 - ۸.۱ - غرق نشدن در مشکلات
 - ۸.۲ - در پی کسب راه‌حل
 - ۸.۳ - رجوع به متخصص متعهد
 - ۸.۴ - مطالعه کردن
 - ۸.۵ - بسنده نکردن به دعا
 - ۸.۶ - صبر کردن
- ۹ - معرفی منابع
- ۱۰ - پانویس
- ۱۱ - منبع

[ویرایش]

دعا از جمله مسائلی است که در فرهنگ اسلام، مورد تأکید فراوان قرار گرفته است. دعا سلاح مؤمن و وسیله تقرب الی الله است و مایه نشاط روح و کلید عطایای الهی است. خداوند در قرآن می‌فرماید، دعا کنید تا من اجابت کنم. دعا شرایطی دارد و هم‌چنین خداوند مصلحت ما را در نظر می‌گیرد؛ چه بسا اجابت دعا، به مصلحت ما نیست؛ ولی ما اصرار می‌کنیم؛ چون مصلحت خود را نمی‌دانیم. دعا کردن، به یاد خدا بودن، و برای حل مشکل، از خدا و ائمه (علیهم‌السلام) کمک خواستن، از اصول قطعی و جزء فرهنگ دینی ماست؛ ولی هرگز معنای دعا کردن این نیست که از کار و تلاش برای حل مشکلات خود، دست برداریم و منتظر باشیم که خداوند، مشکل ما را حل کند. یا انتظار داشته باشیم که دعای ما فوری اجابت شود، و هر آن‌چه که از خدا خواستیم، همان را به ما بدهد؛ بلکه دعا کردن و استجاب آن، شرایط خاصی دارد، که آشنایی با آن شرایط باعث می‌شود امیدواری نسبت به دعا بیش‌تر گردد.

علت مبتلا شدن به مشکلات

[ویرایش]

اما قسمت اول سؤال که چرا به مشکلات دچار می‌شوید؟ زندگی دنیا را هرگز نمی‌توان بدون مشکل در نظر گرفت. زندگی سراسر خوشی و سختی است؛ اما مشکلات می‌تواند علل مختلفی داشته باشد:

۱. امتحان الهی؛
۲. عدم تخصص و مهارت؛
۳. عدم توجه به قوانین حقوقی و شرعی؛
۴. عدم مدارا و گذشت؛
۵. کمک نگرفتن از مشاور و راهنما؛
۶. مشکلات طبیعی و متعارف.

امتحان الهی در مشکلات

[ویرایش]

هر کدام از موارد و علل فوق بحث جداگانه‌ای را می‌طلبید که نقش مهمی در حل مشکلات دارند؛ اما ما این‌جا به مورد اول بیش‌تر می‌پردازیم. شاید مهم‌ترین علت، امتحان الهی باشد؛ چون طبق گفته قرآن کریم، امتحان الهی یک قانون کلی و سنت دائمی پروردگار به حساب می‌آید؛ چراکه ذات لایزال الهی برای شکوفا کردن استعدادهای نهفته انسان‌ها و از قوه به فعل رساندن آن‌ها، در نتیجه پرورش دادن بندگان ضعیف و ناتوان خود، آن‌ها را می‌آزماید؛ همان‌گونه که فولاد را برای استحکام بیش‌ترش در کوره می‌گذارند، تا به اصطلاح آبدیده شود. خداوند متعال نیز آدمی را در کوره حوادث بسیار سخت پرورش می‌دهد تا در برابر ناملایمات و فشارهای مضاعف مادی و معنوی در طول حیات فردی و اجتماعی خود مقاوم گردد.^[۱]

← حدیثی از امام صادق

در حدیثی از امام صادق (علیه‌السلام) آمده است که فرمودند:

«همانا سخت‌ترین مردم، از حیث بلا پیغمبران‌اند؛ سپس جانشینان آن‌ها، سپس نیکوتر و نیکوتر و همانا چنین است که مؤمن به اندازه کارهای نیکویش، مبتلا می‌شود. پس کسی که دین او درست باشد و کارش نیکو باشد، بلای او سخت گردد و این برای آن است که خداوند دنیا را ثواب برای مؤمن قرار نداده است و نه سزا برای کافری و کسی که دینش تنگ است و عقلش ضعیف است، بلایش کم است و همانا بلا، به سوی مؤمن پرهیزکار، از باران به سوی آرامگان زمین، تندتر است.»^[۲]

← علت شدت ابتلای بندگان خاص

نکته دیگر، شدت ابتلای بندگان خاص، این است که آن‌ها در این ابتلا و گرفتاری‌ها به نادره افتند و مناجات و تضرع در درگاه ذات

شرایط استجاب دعا

[ویرایش]

شرایط استجاب دعا، عبارت‌اند از:

← معرفت

مخاطب ما در دعا خالق [[آسمان‌ها و زمین]] است و اوست که تدبیر امور را در دست دارد و اگر خداوند یک اراده نماید. تمام حوایجش را برآورده می‌سازد. اوست که نفع و ضرر به دست اوست و هیچ تأثیرگذاری در عالم وجود، جزء ذات بی‌نیازش نیست.

← ← حدیثی از امام جعفر صادق

از امام صادق (علیه‌السلام) سؤال شد که چرا دعا می‌کنیم، اجابت نمی‌شود؟ آن حضرت فرمود: چون که شما از کسی درخواست می‌کنید که او را (آن‌گونه که سزاوار است) نمی‌شناسید. [۴]

← عمل به مقتضای معرفت

وقتی که انسان، خدا را به یگانگی شناخت و فهمید که نفع و ضررش، به دست اوست؛ و فهمید که خداوند از انسان، پیمان بندگی گرفته است، باین‌حال به وظایف بندگی تن نداد، نباید امید به اجابت دعا داشته باشد؛ چراکه درست است که خداوند وعده داده که مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را؛ لکن شرط وفای به عهد خود را، وفای بندگان قرار داده است: «**أَوْفُوا بَعْهْدِي أَوْفِ بَعْهْدِكُمْ**»؛ [۵] به عهد و پیمان من وفا کنید تا به عهد شما پایدار باشم. [۶]

شرایط دیگر

[ویرایش]

شرایط دیگر نیز ذکر شده است؛ از جمله زمان و مکان مناسب برای دعا؛ مثلاً شب و روز جمعه و مانند حرم ائمه اطهار و دوری از گناه و این‌که دعا با حالت تضرع، و از ته دل باشد. انسان می‌تواند با رعایت این شرایط، چیزی را از خدا بخواهد که مطلوب و شایسته است؛ ولی در برخی موارد، با رعایت شرایط دعا، دعا بر انسان مستجاب نمی‌شود، که این هم دلایلی دارد.

ادله عدم استجاب دعا

[ویرایش]

ادله مستجاب نشدن دعا، عبارت‌اند از:

← به مصلحت نبودن

گاهی استجاب دعا، به صلاح ما نیست؛ یعنی ممکن است از خداوند، درخواستی داشته باشیم و مصلحت خود را در استجاب آن دعا

بپذیریم. اما در واقع، در سیمین مورد، زچار اسبب سده بسیم. سی دانیم نه امر درخواست ما تحقق پیدا کند، چه بوارم و پی آمدهای ناگواری دارد. آیا لوازم و پی آمدهای آن نیز به حال ما مفید است. اگر ما از لوازم و پی آمدهای برآورده شدن دعای خود اطلاع می‌داشتیم، قطعاً آن دعا را نمی‌کردیم، و به شکل دیگر دعا می‌کردیم. این‌گونه درخواست‌های ما از خداوند، مانند درخواست کودکی است که چیزی از والدین خود می‌خواهد؛ ولی به ضرر آن آگاه نیست و اگر از ضرر آن آگاه بود، آن خواهش را نمی‌کرد. در چنین مواردی، خداوند، دعای ما را مستجاب می‌کند؛ ولی نه به آن صورتی که ما خواسته‌ایم؛ بلکه با توجه به مصلحت ما؛ ولی چون مصلحت خود را نمی‌دانیم، فکر می‌کنیم که خداوند، به دعای ما اعتنائی نکرده است.

← گناه کردن

درباره گناه کردن به حدیث زیر توجه کنید:

← ← حدیثی از امام باقر

امام باقر (علیه‌السلام) فرمودند: به درستی که انسان از خداوند حاجتی می‌طلبد و در شأن اوست که خداوند به‌زودی یا پس از مدتی، آن را برآورده سازد؛ سپس گناهی مرتکب می‌شود، پس خداوند به فرشته مأمور اجابت دعا می‌فرماید، حاجت او را روا مکن و آن را بر او حرام ساز؛ چراکه او خود را در معرض غضب من قرار داده، و مستوجب محرومیت شده است.^[V]

نتیجه بحث

[ویرایش]

نتیجه آن‌که دعا کردن شرایط خاصی دارد که رعایت برخی از آن‌ها در استجاب دعا لازم و ضروری است. این‌که بعضی دعاها تاکنون مستجاب نشده، ممکن است به این جهت باشد که شرایط دعا، رعایت نشده است، یا این‌که به مصلحت شما نبوده و خداوند مصلحت شما را در نظر گرفته است و علاوه بر دعا، خود انسان نیز باید برای رفع مشکلاتش، تلاش و کوشش جدی نماید. بنابراین هرگاه دعایتان مستجاب شد، دچار عجب و غرور نشوید و شکر و حمد خداوند را به جای آورید و بعد از استجاب دعا، ترک دعا نکنید؛ و اگر دعایتان مستجاب نشد، از رحمت خدا مأیوس نشوید، دست از دعا برندارید و به تقدیر الهی راضی باشید تا همان رضای تو، باعث اجابت دعا شود؛ و این‌که لحظه‌ای دست از تلاش و کار و کوشش در کارهایتان، برای بهبود وضع زندگی‌تان برندارید، امید است که خداوند، مشکلات شما را و دعا‌های شما را آن‌چنان‌که مصلحت شماست، برآورده سازد.

راهکارهایی عملی

[ویرایش]

در مشکلات آن‌چه مهم است، چند چیز است. توجه داشته باشید این موارد نکات کلیدی حل مشکل است و قابل توجه و به‌کارگیری است.

← غرق نشدن در مشکلات

در مشکلات غرق نشویم و دائماً به خود مشکل تمرکز نداشته باشیم.

← در پی کسب راه‌حل

دنبال راه‌حل باشیم؛ چون اگر به راه‌حل فکر نکنیم، باعث اضطراب و تشویش در نتیجه ناتوانی ما می‌شود؛ اما اگر دنبال حل مشکل باشیم، اگرچه به نتیجه صددرصد مطلوب نرسیم، ولی احساس رضایت بیش‌تری داریم.

← رجوع به متخصص متعهد

چون همه چیز را همگان ندانند به طور روشن برخی مشکلات به دست متخصصین متعهد حل می‌شود. پس بهترین راه کمک گرفتن از آنهاست. آن مشکل می‌تواند حقوقی، روحی، روانی، تحصیلی، شغلی، سلامت، روابط و ... باشد که در جامعه برای هر کدام این مشکلات متخصصینی داریم که با نمونه‌های بسیار مواجه بوده و برای راه‌حل آنها سال‌ها تحصیل کرده و تجربه دارد.

← مطالعه کردن

در کنار این کارها از مطالعه در آن زمینه دریغ نوزیم و اطلاعات خودمان را پیوسته بالا ببریم.

← بسنده نکردن به دعا

تنها به دعا اکتفا نکنیم؛ اگرچه دعا نقش سازنده‌ای دارد، اما دعا باید همراه موارد بالا باشد تا اثربخش‌تر باشد.

← صبر کردن

در معارف ما به صبر توصیه‌های فراوانی شده و بیان شده که در سایه تحمل و صبر انسان به اجر زیاد و بسیاری از خواسته‌های خود می‌رسد. این فرهنگ در ادبیات ما نیز مطرح شده:
گر صبر کنی زغوره (که ترش است) حلوا (که بسیار شیرین است) سازی.

معرفی منابع

[ویرایش]

۱. راز سختی‌ها و بلاها، احمد لقمانی، انتشارات عصر سعادت.
۲. رویارویی با چالش‌های زندگی و فن‌آوری، کریس آل، ترجمه علی‌محمد گودرزی، نشر مؤسسه خدماتی رسا.

پانویس

[ویرایش]

۱. ↑ حیدری نراقی، علی‌محمد، گفتار نراقی، ص ۷۱، انتشارات دارالهدی، چ ۱، ۱۳۸۰ ش.
۲. ↑ امام خمینی (رحمة‌الله‌علیه)، روح‌الله، چهل حدیث، ح ۱۵، ص ۲۳۵، مؤسسه نشر و آثار حضرت امام، چ ۵.
۳. ↑ امام خمینی (رحمة‌الله‌علیه)، روح‌الله، چهل حدیث، ح ۱۵، ص ۲۴۱، مؤسسه نشر و آثار حضرت امام، چ ۵.
۴. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۶۸، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ م.
۵. ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۴.
۶. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۶۸، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ م.
۷. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۲۹، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ م.